

namočene se morajo pobrati, sušiti, tretji in sesnažiti. Tabak se naj pobere, žito mlati, sad suši in zimski sad se naj marljivo pobira in gnjili odstranje. Repa in krompir se naj pobira, vodotoki se naj pokrijejo.

V vinskih kletih se naj marljivo opazuje vrenje mošta. Tropinsko vino in tudi črnina se naj preša.

V hlevu. Goveda se ne smejo več goniti na pašo in se jim mora pokladati repa in krompir; hlevi se morajo dobro ovarovati. Ovcam se mora dajati suha klaja prej, ko se ženejo na pašo.

V vrtih za zelenjad. Zimska salata se naj sadi in zimska vohred naj osiplje. Dobro je tudi celi vrt pognojiti in prekopati.

V sadovnjakih se mora kopati, gnojiti in jame za sajenje dreves se naj izkopajo. Drevesa se morajo lepo osnažiti in presaditi. Sadovna drevesa na brajdah pokri s slamo, živi ploti se naj sadijo, divjaki, ktere bočes v sobi pozlahntni, se naj izkopajo in v slamo zavijejo.

V vinograd se naj vozi gnoj, brajde se naj pokrijejo s slamo in stari trsi se naj osipljejo.

V hmelnik se naj navozi zadosti gnoja.

Na polju in senokošah. Zimska žita se še lahko dalje sejejo, če je vreme ugodno. One njive, na ktere hočemo sejati okopavino, se morajo globoko izorati. Praši se drugokrat. Če ne zmrzava, se še lahko zmirom voda napejlava na senokoše. Nove senokoše se naj delajo. Gnoj se naj vozi na senokoše in grmovje na njih se naj izkopa.

Pri ulnjaku. Panji se morajo dobro zavarovati zoper mraz. Slabi panji se morajo krmiti.

Pri ribnikih. Vsi žlebi, jezi itd. se morajo dobro pregledati in popraviti. Ribe se več ne smejo loviti in orodje za ribčijo moraš dobro osnažiti in hraniti.

V logu. Drevesa se začnejo sekati; bukovino, jesevano in jelševo seme se mora pobirati, ravno tako tudi smrekovi češarki, želod in brezovo seme se naj poseje. Posušene veje se morajo odstraniti in po snegu ali vetru pokvarjena drevesa posekati in iz loga odpeljati.

Lov. Veliki lovi so posebno ta mesec, navadno streljajo se jeleni, divje koze, zajci, volki, lesice, klunjači, jerebice itd.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

O zboljšanju živinskega plemena.

Živinsko plemo se dá v kakem kraju po naših razmerah tako-le popraviti ali zboljšati:

a) da se izbere in izreja naj boljša plemna živina; da vbreji vselej naj lepši bik naj lepšo kravo istega plemena. To se pa da zdaj samo doseči, ako je izpejlava na splošni način. Doseženo je že mnogo, ako se skrbi za izrejo lepe zmolzne in pitovne živine.

Tisto plemo je najboljšo, ktero daja za živež naj več mesa in mleka.

b) Da se vbrejajo domače krave in junice s plemnimi biki zlahtnišega plemena, ki so pa vsekako jihovega plemena. Nekteri živinorejci mislijo, da ima že prvo, po tem načinu storjeno tele vse izvrstne lastnosti plemnega bika, — ali ta je bosa.

Skušnja uči, da ima govedo še le v četrtem do šestem plemenu te lastnosti. Ako n. pr. vbreji bik marijnodvorskega plemena, kravo belkastega ali žoltega navadnega plemena, ni tele niti marijnodvorskega niti navadnega plemena. Ako se je storila telica, jo mora zopet izvrsten bik marijnodvorskega plemena vbrejiti in tako tudi telico, ki se znabiti zdaj stori in tako dalje do petega zaroda; še le potem, po osmih do desetih let se vredí novo plemo, ki ima vse dobre lastnosti svojih prednikov. Še le zdaj se te lastnosti tudi zarodijo in smé n. pr. bik četrtega zaroda istega zaroda junico vbrejiti. Zarad tega si je treba čvetero marijnodvorskih bikov zapored omisliti, kajti celih osem ali deset let niso tako storjeni biki še za rabo, ker bi plemo pokazali.

K. §. 14.

Plemni bik smé na dan le dvakrat brejiti.

Ako plemni bik na dan večkrat nego dvakrat breji, je lahko umeti, da ne naredi krepkega zaroda, ker mu moči spešajo. Tako ostane dosta krav nerodovitnih, ker bikovo

seme nima prave zarodne moči, dasi se še na kravo spravi, krave ostanejo jalove, kar je za gospodarja velika kvar. Pa tudi, ako bik dvakrat na dan breji, mu je treba razun dobre in obile piče, še nekaj ovsa kot pridavek, da ne opeša. Da bika silijo zapored brejiti, je skozi in skozi nespametno, kajti ne doseže se s tem prav ničesa, a bik prav zelo oslabi.

Že med žetvijo misli na setev.

Krompir ali korun se je večidel že pospravil raz njiv; previdni in skrbni kmet že zdaj misli, kako in kakšno krompirjevo seme bode v spomladi sadil. Že na njivi se naj lepši, zdravejši krompir sreduje debelosti za seme odbere in sicer toliko vaganov, kolikor ga potrebuješ in še nekaj več. Za seme odločeni krompir se potem na zraku dobro posuši in čez zimo shrani v jamah ki so 1 do 1½ čevlja globoke, 4 do 6 čevljev dolge in primerno široke. Krompir se v jamo nasuje tako, da na vrhu kakor streha na dva kraja visi, s subimi vejami in suho prstjo — iz kraja 6 do 8 palcev, — po štirinajstih dnevih, ali saj pred strogim mrazom, 2 do 2½ čevlja visoko pokrije in pogrne. Nasuta prst mora se dobro poteptati. Okoli vsake jame napravi se jarek ali graben, ki je za pol čevlja globokeji, kakor jama, od tega jarka se deževnica in snežnica odpeljuje. Med jamo in jarkom pa naj ostane prstena stena, naj manje 2 čevlja široka. V ti jami ostane krompir do spomladi, varje se urazu in miši, ter ohrani si popolnoma svojo kaljivost, tako da sme kmet upati obilnega obrodka.

Nektere skušnje kmeta Epiharmosa v mačkinji žalosti.

I. Kako si bob pridelujem.

Gosp. vrednik „Slov. Gospodarja“ me je posvaril, ker mu ničesar ne pišem, kako jaz kaj z svojim kmetijstvom ravnam. Svarilo me je spodbodlo, in tako hočem tudi moje gospodarstvene znanosti pokazati. V prvem članku bodem povedal, kako jaz bob pridelujem.

Bob ima dosti moke v sebi, iz ktere se lahko, če je žito nam spodletelo, okusen kruh speče. Zuleti ga zna vsak mlinar. Iz zelenega stročja si napravim sočivo. Tudi bučelicam bob tekne in jih redi. Bob potrebuje dobrega globoko obdelanega zemljišča, gnojenje kakor povsod tudi njemu pomaga. Naj rajši obrodi v prahu. Bob se mora, kakor kuruza v jamice, ktere so 16 palcev razen druge saditi in sicer v kvinkunksi ali v petorici, glejte tako-le: $\frac{2}{3} \circ \frac{2}{3}$, toraj petero zrn v edno jamico. Zrno mora biti zdravo. Jamica se z motiko zagrne. Ko je bob že dosegel osem colov visokosti, se mora okopati in malo zemlje okoli rastline navleči. Ko bob že le malo cvetja pokaže, se imajo vršički cveta odščipniti, ker tako cvetje več nastavi in boba več priraste.

II. Kako se iz zmedkov ocet (jesih) dela.

To sem se naučil iz staroperzijske knjige. Zmedke vlivam v kufrast ali železen pisker, ki na ognju stoji, da se nekterokrat prekubajo. Potem prekubane zmedke spuščam skoz žakliček iz debelega platna narejen, da se sirasti delki od zmedkov ločijo. Tako očedene zmedke denem sopet v kotlič ali pisker, in jih dam tako dolgo kuhati, da se v gosti rujavkasti lim spremenijo, k čemur je treba kakošne dve uri. Ta lim vzamem potem iz lonca in ga vsipljem na desko in ga v senci posušim. Bog obvari na solcu sušiti; sopet bi se razdelil. Ko je ta tvarina dobro posušena, jo razrežem v male pogačiče in hranim. Ako hočem jesih imeti, takošno pogačico denem v toplo ali mrzlo vodo, kjer se razpusti in jesih je gotov.

Dopisi.

Iz Ptujja je prinesel pred kratkim „Grazer Volksblatt“ ta-le prav zanimiv dopis: „Pri naši okrajni sodnji je bil neki ubogi pisar S., ki je z velikim trudom dosegel, da so ga spet prestavili iz nekega nemškega kraja, v kterega je bil pretiran, v Ptuj, v svojo domovino, blizo svojih starišev, ki so ga podpirali. Pred kratkim pa je spet bil prestavljen

v Maribor, kder je vse mnogo dražje in sicer samo zato, ker je svojega očeta po otročji dolžnosti zvonuradno podpiral, ki se je pravdal z njegovim bratom. Proti temu pa se pušča tukaj adjunkt L., ki je s tukajšnim odvetnikom St. v prvi vrsti posvačen, kar je celo proti postavi, med tim, ko pisar S. kakor taki, kar je pisal pri kazenski sodniji, ni mogel celo nič storiti pri odlokah v civilnih zadevah, je vendar adjunkt L. vsak dan mogoče vloge svojega tasta rešiti in odločiti.

S. je vendar narodnjak, katerim takoj ne cvetejo rožice L. pa je nasprotnik in zato sme ostati.

Naš realni gimnazij, ki je našemu ljudstvu tako potreben, kakor ribi voda, gre tudi rakovo pot. Med tim ko je preteklo leto bilo v prvem tečaju 46 učencev, jih je letos samo 34, in prihodnje leto jih bo že spet manj, če se ne bode med učitelji nekoliko scistilo in se ne bode postavilo na narodno podlago.

Ker se noče pripoznati lastna krivnja, se vse riva, kakor povsod na duhovščino in na to, da je lani že mnogo učencev na odpiranje čakalo. Tudi zadnji izgovor ne velja, ker skušnje učijo, da se obiskovanje šol povsod od leta do leta množi, kder so razmere normalne. Kako pa bi si tudi mogel zavod zaupanje pridobiti, če učitelji ne zastopijo materne jezika svojih učencev; če ravnatelj, ki je ob enem tudi učitelj, s svojimi učenci samo po tolmaču občuje, če slovenske njih stariše, katerih jezika ne razumi, osorno odpravlja, če je strahovanje vsled upeljanja nesramnega liberalizma, slabo; če srenjski zastop, ki ima dobiček od zavoda, skorej celo nič ne stori, da bi se osoda učencev zboljšala, in uiti ni spravil klopi ob pravem času?

Pri vsem tem pa še uam deželni odbor zmirom pošilja celo nemške učitelje, če ravno je bilo mnogo sposobnih in izvrstnih slovenskih prosilcev, katerim se vendar navadno ne dajo službe.

Ne morem zapopasti, kako se nemški učitelji morejo predrzniti in stopiti kod učitelji med ljudstvo, kterega jezika ne razumijo. Nemški deželni zbor je po §. 19. odločil nemški učni jezik. Nemški deželni odbor pošlje na ti podlagi nemške ravnatelje, in ti predlagajo za druge službe spet samo nemške učitelje, ktere dež. odbor z radostjo imenuje. Vlada, ki bi morala čuti nad tem, da bi se izpeljavale postave, pa k temu molči, ali najde, če se interpelira, vse v najlepšem redu. Proti državni postavi ne more tudi deželni zbor sketpati. — Tako uravnane šole niso zavodi za izobraženje, temoč samo zavodi za germaniziranje in oskrbljenje Nemcev. Ni pač nič čez narodno ravnopravnost.

Iz Gorice. Pri nas so se v kratkem godile res prav zanimive stvari, ktere nas bodo zelo težko peljale do boljšega. Že danes teden sem Vam pisal, da so v našem deželnem odboru nastale velike razprtije zastran slovenskega uradovanja, in ker se niso mogle več poravnati, je dr. Lavrič v seji 14. oktobra pismeno napovedal, da če se ne obrže sklep, vsled kterega se ima uradom samo v italjanskem jeziku dopisovati, hoče stopiti iz odbora. Ker se vendar formalni in pravilni sklepi ne morejo lahko uničiti in je zato tudi ta ostal, je na to dr. Lavrič v seji 21. oktobra naznanil pismeno izstop iz deželnega odbora. Pod to odpovedjo sta tudi podpisana g. Matija Doljak, kot namestnik Lavričev v odboru, in dr. Zigon kot namestnik Gorjupov. Razlogi k temu so res važni, ali slovenski narod po tem tudi strašno mnogo zgubi, ker v taki službi se mu lahko zelo mnogo koristi. Za danes naj bo zadosti, ne morem več pisati, ker to me je zelo stajelo!

Iz monšberske okolice 28. okt. Eden izmed najbolj nenavadnih mostov na celem Stajerskem če ne na celem svetu, je gotovo most v Vapčji vasi v ptujsko-črno-gorski fari. Žakaj pa nenavaden. Zategadelj; le navadni mostovi imajo naslonjalo imenovani most ga nima, namesto naslonjala ležijo križem pravi plohi na obeh straneh, kakor bi njih voda skupaj znosila; pri navadnih mostovih se luknje pridno in skrbno zadelujejo, ta most ima luknje, da bi lahko klobuk skoz nje metal; za popravljanje navadnih mostov se pripeljuje močna bruna, kdar se pri tem mostu kaj popravlja, kar se vsakih 50 let gotovo enkrat zgodi, se spravijo tjekaj hločeki, da bi si lahko ž njimi zobe iztrebili; navadni mostovi imajo trdne in močne mostnice, da se ni treba nesreče bati; tisti most ima švedraste, zveržene, sključene, prbke in slabe mostnice, da se tresejo, ako kdo kozo prek žene; čez navadne mostove se brez vsega strahu vozi; kdar do mosta v Vapčji vasi nekoliko težek voz pride, se

živina izpreže, se prazna trepetaje čez most spravi, potem se k vozu dolga veriga pripne in teža se tako — eins — zwei — drei — čez most vleče, most pa bruši, kakor bi Hrvatje koruzo mleli, ali bi se v megli k toči pripravljalo. Ali ni res, da je to nenavaden most? Tudi naj bolj prebrisan inženirji bi ne mogli lepšega mosta skupaj spraviti, kakor je ta, naj bi tudi do sodnega dne pisali, risali in malali! Škoda, da ne pride nobeden fotograf, da bi most fotografiral!

Nekdo, ki je most že večkrat videl.

Od sv. Jurja v slov. goricah. Mili „Slov. Gospodar!“ Le redkokrat dobivaš dopise iz tega kraja, in če jih dobivaš, še ti tedaj nič veselega oznaniti ne morejo. Tako tudi ta dopis, kterega ti neki rojak iz slov. goric prinaša, nič veselega ne oznanj in to zlasti zavoljo nemškutarstva, ki v teh krajih naši mili majki Slavi neizmerno veliko škoduje. Tako je tudi pri sv. Jurju v slov. goricah. — Farmani te županije so nekdanj med svojimi sosedi, dokler se še niso hodili v Maribor vsako saboto nemškega „cajt-gajsta“ učiti, kateri jim veliko denarjev požre, zavolj premoženja in šole veliko veljali. Bila je tukaj pod Grösslingerjem tako imenovana „Musterschule“, ali kakor bi jo zdaj imenovali izgled nemškutarške šole, ker je tedaj vsaka šola, ktera je naše uboge Slovence bolj ponemčiti ali ponemškutariti mogla, veljala za „Musterschule.“ Pa jaz zavolj tega g. Grösslingerju, kterega že davno hladna zemlja pokriva, ni hudega očitati nočem, saj on tega ni kriv bil, če je moral ljudstvo v nemškem jeziku poučevati, temuč vlada, ki je na slovensko zemljo nemške učitelje pošiljala. Seme, ktero se je tukaj zasejalo, že obilega sadu nemškutarstva prinaša. Videlo se je to pri zadnji volitvi za deželni zbor, kjer je med sedmimi volilci le eden narodno glasoval, in ta je Fr. Kurnik, priprost kmet, ali udan svoji materi Slavi in vnet za Slovenijo. In zdaj, ko smo Slovenci tako daleč že prišli, da so naše šole že vendar en malo v slovenskem smislu uredjene, še imamo veliko drugih napak, med temi napakami se pri sv. Jurju nahaja tudi ta, da so napisani na križev potovih kipih nemški. Kaj si mora priprost Slovenec misliti, če celo v cerkvi nemško besedo nahaja? Drugega nič, kakor da je tudi ta beseda sveta, ker se na najsvetejšem mestu nahaja. —

Ker so tedaj ti napisani za priprostega Slovenca uganjka, si išče sredstva, s kterimi bi on to uganjko rešil in to sredstvo drugo ne more biti, kakor nemštvo. Da ne lažem, so mi že mali otroci pravili: Kaj, da bi jaz nemški znal, bi vendar razumel, kaj je v cerkvi na kipih zapisano. Če že mali otrok tako pravi, potem vemo, kako daleč smo prišli. Deček, če velik mož postane, tudi ne bo drugače govoril. — Pa ne samo to, tudi odrasčeni ljudje so mi djali, če sem jim kaj o Slovenščini razlagal: „Kaj boš nam pravil, če imam o v cerkvi same nemške napise, tedaj veš, da še je gosposka hujša, če bi se pred njo slovenski govorilo, ker je bolj stroga, nego cerkev.“ Gospod župnik in g. kaplan, obadva sta narodna duhovna, moreta li kaj takega v cerkvi trpeti? V imenu Slovencev vaju dopisatelj prosi, odpravita to zmoto iz cerkve in ne pustita, da bi se še dalje nemščina po cerkvenih stenah razpenjala; slovenski napis naj se po vsej cerkvi, kjer so zdaj nemški, napravijo, in videla bodeta, da malo zrnce, ki bo med slovensko ljudstvo padlo, obilega cvetu in sadu prinese. —

Tako moj mili „Slov. Gospodar“ sem se ti pritožil, ali bode glas moje pritožbe kaj dosegel, tega ti zdaj povedati ne morem. Zraven pa ti naznanjam, da ti hočem večkrat dopise iz tega kraja pošiljati, ako ti bo ljubo, njim svoje predalčke odpreti. Z Bogom. J. P.

Politični ogled.

Dunajska vlada je razglasila uredbo, ki odločuje strogo postopanje proti onim deželnim brambovcem, ki ne bi hoteli priseči vojaške prisege.

Ministerska kriza je na Dunaju še vedno na dnevnem redu. Potocki se je pred kratkim spet pogovarjal z Rechbauerjem, in pravi se, da bi ga rad pridobil da stopi v ministerstvo. Res prav čudne stvari se godijo v naši Avstriji, ministerstvo sprave hoče imeti Rechbauerja med seboj! Rechbauerja, ki ima celo nasprotni program! — Svet se meša! — Kaže pa se v vsem, da sedajno ministerstvo ne bode dolgo več životarilo, ker ne stori celo nič odločnega niti na eno niti na drugo stran, in tako ž njim nobena stranka